

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain
6 luvun muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksellä pyritään poistamaan koti- ja postimyyntiä koskevien kuluttajansuojalain säännösten soveltamisessa havaitut epäkohdat. Kotimyyntin käsitettä täsmennetään rajaamalla sen ulkopuolelle tavaran tarjoaminen myytäväksi paikassa, jossa yleensä käydään kauppaa tai jonne myyjä on ilmoittelulla kutsunut ostajia kaupantekoa varten. Yksityisasunnossa tapahtuvaa kaupankäyntiä pidettäisiin kuitenkin aina kotimyyntinä. Kotimyyntiasiakirjana olisi käytettävä viranomaisen vahvistaman tai erikseen hyväksymän kaavan mukaista asiakirjaa. Asiakirjan tahallinen antamatta jättäminen säädetäisiin rangaistavaksi. Peruuttamisoikeuden käyttämistä koskevia säännöksiä ehdotetaan joiltakin osin tarkistettaviksi.

Säännöksiin, jotka koskevat myyjän asemaa ostajan käyttäessä peruuttamisoikeuttaan, ehdotetaan muutoksia. Suoritettu kauppahinta olisi peruuttamistapauksessa palautettava 30 päivän kuluessa peruuttamisesta. Palautettavalle määrälle ei laskettaisi viivästyskorkoa. Sen sijaan kymmenesosan kauppahinnasta käsittävä soppimussakonluonteinen seuraamus ehdotetaan säilytettäväksi. Tämä seuraamus ei kuitenkaan tulisi kysymykseen silloin, kun myyjä menettää tavaran sen johdosta, ettei hän nouda sitä säädetyssä määräajassa.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1. Laki kuluttajansuojalain 6 luvun muuttamisesta ..	6
1.1. Tavoitteet	3	2. Voimaantulo	8
1.2. Keinot	3	LAKITEKSTI	9
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	LIITE	11
2.1. Lainsäädäntö	3	Rinnakkaistekstit	11
2.2. Sääntely muissa pohjoismaissa	4		
2.3. Muutoksen syyt	4		
2.4. Valmisteluvaiheet	5		
3. Esityksen taloudelliset vaikutukset	6		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Kuluttajansuojalaki (38/78) sisältää säännökset ostajan oikeudesta peruuttaa tavaran ostamista tarkoittava tarjouksensa tai myyjän tarjoukseen antamansa hyväksyvä vastaus kotija postimyynnissä. Säännösten tarkoituksena on ollut turvata ostajalle näiden myyntitapojen yhteydessä vapaan harkinnan mahdollisuus kaupanteon jälkeen.

Vaikka koti- ja postimyyntiä koskeville säännöksille asetetut tavoitteet ovat pääasiassa toteutuneet, säännösten soveltamisessa on ilmennyt eräitä rajanveto-ongelmia ja epäkohtia. Niiden korjaamiseksi ehdotetaan kuluttajansuojalain 6 luvun säännöksiin tehtäväksi muutamia tarkistuksia ja muutoksia.

1.2. Keinot

Koti- ja postimyynnin käsitteitä ehdotetaan täsmennettäväksi. Kotimyynnin käsite säilyisi lähtökohtaisesti nykyisellään. Sen ulkopuolelle jäisi kuitenkin kaupanteko sellaisessa paikassa, jossa ostaja voi olettaa harjoitettavan myyntitoimintaa. Postimyynnin alaan ei ehdoteta asiallisia muutoksia, mutta käsitteen määritelmää on säännösehdoituksessa tarkennettu.

Ostajan mahdollisuuksia saada tieto hänelle kotimyynnissä kuuluvista oikeuksista pyritään parantamaan. Ostajalle olisi ehdotuksen mukaan, kuten nykyisinkin, luovutettava kotimyynnissä erityinen kotimyyntiasiakirja, joka sisältäisi tiedot muun muassa kaupan osapuolisten ja kohteesta sekä kuluttajan oikeuksista. Kotimyyntiasiakirjan olisi ehdotuksen mukaan oltava joko kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistaman tai elinkeinohallituksen elinkeinonharjoittajan hakemuksesta hyväksymän kaavan mukainen. Näin on tarkoitus helpottaa sisällöltään asianmukaisen kotimyyntiasiakirjan laatimista. Jotta asiakirja myös käytännössä aina annettaisiin kuluttajalle, ehdotetaan lisäksi, että asiakirjan tahallinen luovuttamatta jättäminen säädetään rangaistavaksi. Asiakirja olisi luovu-

tettava aina viimeistään tavaran tai ensimmäisen tavaraerän yhteydessä.

Säännöksiin ostajan peruuttamisoikeuden käytöstä ehdotetaan selvennyksiä. Ennen kuin peruuttamisaika alkaa kuluu, ostajalla on oltava mahdollisuus tutustua tavaraan; tavaraan ehdotetaan tässä rinnastettavaksi sen näyte. Peruuttamisaikaa ehdotetaan selvennettäväksi niissä tapauksissa, jolloin määräajan viimeinen päivä on yleinen vapaapäivä tai juhlapäivä. Jos ostaja peruuttaessaan kaupan itse palauttaa tavaran myyjälle, hänellä olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada korvaus siitä aiheutuneista kuluista myyjältä.

Kauppahinnan palauttamiseen liittyvään seuraamusjärjestelmään ehdotetaan eräitä tarkistuksia, joilla estetään kohtuuttomien seurausten syntyminen. Velvollisuudesta suorittaa viivästyskorkoa kauppahinnan palautuksen myöhästyessä luovutettaisiin. Sen sijaan myyjän olisi edelleen suoritettava viivästystapauksessa kymmenesosa tavaran kauppahinnasta sopimussakon luonteisena hyvityksenä ostajalle. Tästä seurauksesta ehdotetaan kuitenkin luovuttavaksi silloin, kun myyjä menettää tavaran ostajalle vastikkeetta tavaran noutamatta jättämisen perusteella. Jo maksetun kauppahinnan palautusaika ehdotetaan lisäksi pidennettäväksi 30 päiväksi.

Lisäksi ehdotetaan sanoma- ja aikakauslehtien tilausten uudistamista koskevaa erityissäännöstä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Säännökset kulutustavaran koti- ja postimyynnistä sisältyvät kuluttajansuojalakiin. Lain 6 luvussa ovat säännökset koti- ja postimyynnin käsitteistä, ostajalle kotimyynnissä luovuttavasta erityisestä asiakirjasta, kaupan peruuttamisesta, ostajan vastuusta tavaran säilyttämisestä sekä seuraamuksista myyjän laiminlyödessä velvollisuutensa kauppahinnan palauttamiseen.

Koti- ja postimyynnin käsitteet määritellään luvun 1 §:ssä. Kotimyyntiä on säännöksen

mukaan tavarantoimittajan tarjoaminen ostajalle puhelimitse tai henkilökohtaisesti muualla kuin myyjän toimipaikassa. Määrittelyllä on tarkoitettu kattavaa ne tilanteita, joissa kuluttajille tarjotaan tavaraa ostettavaksi ennalta arvaamatta ja olosuhteissa, joissa kuluttaja ei ole ollut aiemmin ryhtynyt kaupankäyntiin.

Postimyyntinä pidetään 1 §:n mukaan tavarantoimittajan tarjoamista ostajalle postitse. Postimyyntinä ostaja tilaa tavarantoimittajan postitse saamansa tarjouksen perusteella.

Luvun 2 §:n 1 momentissa myyjä tai tämän asiamies veloitetaan kotimyyntinsä luovuttamiseksi ostajalle erityinen asiakirja, josta käyvät ilmi myyjän nimi ja osoite, tavara sekä kauppahinta ja muut sopimusehdot ja jossa on mainittu ostajalle luvun 1—5 §:n mukaan kuuluvista oikeuksista, muun muassa oikeudesta peruuttaa kauppa. Asiakirjan luovuttamatta jättäminen ostajalle vaikuttaa 2 §:n 2 momentin mukaan siten, että myyjä ei voi vedota ostajan tarjoukseen tai vastaukseen. Tämä merkitsee, että kauppa ei tule ostajaan nähden sitovaksi.

Luvun 3 §:ssä säädetään peruuttamisilmoituksen tekemisestä kotimyyntinsä. Kirjallisena tehtävä peruuttamisilmoitus on lähetettävä seitsemän päivän kuluessa edellä selostetun asiakirjan vastaanottamisesta. Jollei ostajalla ole ollut aikaisemmin tilaisuutta tutustua tavarahan, aika lasketaan kuitenkin tavarahan tai ensimmäisen tavarakerän vastaanottamisesta. Ilmoituksen lähettäminen tapahtuu myyjän vastuulla, mikä merkitsee, että ostaja on peruuttanut kaupan, kun hän on tarkoituksenmukaisella tavalla lähettänyt peruuttamisilmoituksen.

Luvun 4 ja 5 §:stä ilmenee, että myyjä on velvollinen noutamaan kotimyyntinsä tavarantoimittajan luota, jos tämä on vastaanottettuaan tavarahan tai tavarakerän käyttänyt peruuttamis-oikeuttaan.

Kaupan peruuttamistapauksessa myyjän on palautettava saamansa kauppahinta. Kotimyyntinsä ostajalla on oikeus pidättää tavara itsellään hinnan palauttamiseen saakka. Sekä koti- että postimyyntinsä kauppahinnan palauttamiselle on säädetty luvun 8 §:ssä 14 päivän määräaika, joka alkaa kotimyyntinsä peruuttamisilmoituksen saapumisesta myyjälle. Postimyyntinsä määräaika alkaa joko siitä, kun myyjä sai tavarahan takaisin, tai tavarahan ollessa vielä myyjän hallussa siitä, kun myyjä vastaanotti peruuttamisilmoituksen. Jollei kauppahintaa ole palautettu määräajassa, myyjän on

maksettava ostajalle määrääjän ylittävältä ajalta lain mukaista viivästyskorkoa sekä lisäksi kymmenesosa tavarahan kauppahinnasta. Kauppahinnalla tarkoitetaan sopimuksen mukaista hintaa kokonaisuudessaan.

2.2. Sääntely muissa pohjoismaissa

Ruotsin vuonna 1971 voimaan tullut laki kotimyyntistä koskee luottokauppaa, joka tapahtuu ostajan kotona tai muualla kuin myyjän tai tämän edustajan kiinteässä toimipaikassa. Laki koskee myös eräiden kulutuspalvelusten myyntiä. Ostajalle annettavan kotimyyntiasiakirjan on oltava vahvistetun kaavan mukainen. Ostaja voi peruuttaa antamansa tarjouksen tai vastauksen vain kirjallisella ilmoituksella. Myyjän on peruuttamistapauksessa palautettava maksettu osa kauppahinnasta kohtuullisen ajan kuluessa ja noudettava tavara ostajan luota. Jollei myyjä nouda tavaraa kolmen kuukauden kuluessa kotimyyntin tapahtumisesta, ostaja saa tavarahan vastikkeetta. Ruotsissa valmistellaan parhaillaan kotimyyntiä koskevan lain muuttamista.

Norjassa vuonna 1972 voimaan tullut kotimyyntilaki vastaa sisällöltään pääpiirteissään Ruotsin lakia. Laki ei kuitenkaan koske palveluksia, ja ostaja voi antaa peruuttamisilmoituksen myös suullisesti. Kotimyyntilain tarkistaminen on vireillä myös Norjassa.

Tanskassa kotimyynti on vuoden 1979 lain mukaan pääsääntöisesti kiellettyä, mutta kielosta on eräiden hyödykkeiden kohdalla poikkeuksia. Näissä tapauksissa ostajalla on peruuttamis-oikeus. Kauppa voidaan peruuttaa myös suullisesti. Myyjän on noudettava tavara ostajalta peruuttamistapauksessa kolmen kuukauden kuluessa. Aika lasketaan peruuttamisilmoituksen vastaanottamisesta.

2.3. Muutoksen syyt

Koti- ja postimyyntisäännösten päätarkoitus on harkinta-ajan ja peruuttamis-oikeuden varoaminen ostajalle tekeillä olevassa kaupassa. Sen vuoksi on tärkeää, että ostaja ja myyjä tietävät, milloin heidän välisessään oikeustoimessa on kysymys koti- tai postimyyntistä ja mitä käytännössä merkitsee, että kauppa on koti- tai postimyyntiä. Tilastokeskuksen vuoden 1979 lopulla tekemästä haastattelututkimuk-

sesta ilmenee, että erityisesti kotimyyntin peruuttamisoikeus tunnetaan huonosti. Vain vajaa viidennes vastanneista henkilöistä tiesi, että kuluttajalla on kotimyyntissä pääsääntöisesti peruuttamisoikeus. Myöskään peruuttamisaikaa ei tunnettu erityisen hyvin.

Kotimyyntin käsitteen tunteminen on tärkeää myös myyjälle, koska hänen velvollisuutenaan on ilmoittaa ostajalle muun muassa peruuttamisoikeuden olemassaolosta. Kaikissa tilanteissa ei kuitenkaan ole ollut selvää, onko kysymyksessä kotimyynti. Epäselvyyttä on syntynyt, kun kaupanteko tapahtuu esimerkiksi asuntovaunussa tai tavaratalosta tuotteen esittelyä varten tilapäisesti vuokratussa tilassa. Näitä tulkintaongelmia voidaan vähentää tämentämällä kotimyyntin määritelmää.

Postimyyntin käsitteessä ei käytännössä ole ilmennyt epäselvyyksiä. Jotta voitaisiin vastaisuudeksi välttää ostajan peruuttamisoikeutta koskevat tulkintaongelmat, on harkittu tarpeelliseksi ehdottaa postimyyntin määritelmän tarkistamista.

Kuluttajansuojalaissa on säädetty, mitä tietoja ostajan oikeuksista kotimyyntissä kertovaan asiakirjaan on sisällytettävä. Myyjän asiaan on ollut asiakirjakaavan laatiminen. Käytännössä asiakirjojen sisältö on ollut vaihteleva. Asiakirjat eivät aina ole täyttäneet laissa asetettuja vaatimuksia. Eräillä aloilla on ollut myös tavallista, että asiakirjaa ei ole lainkaan luovutettu ostajalle. Asiakirjojen sisällön puutteellisuus ja tiedonantovelvollisuuden täydellinen laiminlyönti ovat saattaneet johtaa siihen, että ostaja ei ole saanut tietää hänelle kuuluvasta peruuttamisoikeudesta. Kotimyyntiasiakirjan puutteellisuudesta ja antamatta jättämisestä aiheutuu haittaa myös myyjälle, koska kauppa ei tule ostajaa sitovaksi, jollei ostajalle ole luovutettu lain mukaista asiakirjaa.

Lähtökohtana voimassa olevassa oikeudessa on, että kotimyyntiasiakirja annetaan ostajalle kotimyyntitilaisuudessa. Tämä ei kuitenkaan ole ehdoton vaatimus, vaan asiakirja on voitu luovuttaa myös sen jälkeen kun ostaja jo on vastaanottanut tavarat. Tästä on aiheutunut ongelmia esimerkiksi tilanteissa, jossa ostaja käytettyään tavaraa on halunnut peruuttaa kaupan. Jos ostajalle ei ole annettu tällöin kotimyyntiasiakirjaa, jossa kerrotaan muun muassa tavarat käyttämisestä koskevista rajoituksista, myyjän on suostuttava peruuttamiseen.

Puutteena tietojenantoa koskevissa säännöksissä on myös se, että seuraamusjärjestelmä

ei ole ollut riittävä niitä myyjiä kohtaan, jotka tahallaan jättävät antamatta ostajalle laissa edellytetyn asiakirjan. Ainoa kuluttajansuojalain 6 luvun mukainen, joskin ankara, seuraamus on ollut, että kauppa ei tule ostajaa kohtaan sitovaksi, jos asiakirjaa ei ole annettu hänelle. Kun ostajat eivät tällaisessa tilanteessa kuitenkaan tavallisimmin tiedä, että kauppa ei heitä sido, myyjälle ei aiheudu haitallisia seuraamuksia lainkaan. Käytännössä ostaja saattaa tämän vuoksi usein jäädä kokonaan vaille tietoa esimerkiksi peruuttamismahdollisuudesta.

Ostaja ei ole velvollinen päättämään peruuttamisoikeutensa käyttämisestä ennen kuin on saanut tilaisuuden tutustua tavarahan. Käytännössä on esiintynyt epäselvyyttä siitä, milloin ostajalla on katsottava olleen tilaisuus tutustua tavarahan. Epäselvää on esimerkiksi, onko ostajan saatava nähtäväkseen nimenomaan se tavarakappale, jonka hän ostaisi, vai riittääkö, että hän saa tutustua muuhun, samanlaiseen tavarahan.

Kuluttajansuojalain 6 luvusta puuttuvat säännökset sen varalta, että ostaja peruuttaessaan kaupan omatoimisesti palauttaa tavarat myyjälle. Tällöinhän myyjältä säästyy kustannuksia, koska hänen ei tarvitse itse noutaa tavaraa.

Niitä seuraamuksia, jotka kaupan peruuttuessa aiheutuvat myyjälle kauppahinnan jäädessä palauttamatta säädettyssä ajassa, on pidetty käytännössä eräiltä osin kohtuuttoman ankarina. Palauttamiselle säädetty 14 päivän määräaika on osoittautunut elinkeinonharjoittajien normaalin maksutoiminnan kannalta lyhyeksi. Seuraamusten ankaruus on korostunut niissä tilanteissa, joissa ostaja myyjän jättäessä tavarat noutamatta on saanut sen vastikkeetta, mutta joissa myyjä on silti velvollinen suorittamaan viivästyskorkoa johdosta viivästyskorkoa sekä lisäksi kymmenesosan kauppahinnasta.

2.4. Valmisteluvaiheet

Esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa virkamiestyöryhmässä. Esitysluonnoksesta on saatu lausunnot 25 viranomaiselta ja järjestöltä. Lausunnot ovat antaneet valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, elinkeinohallitus, kilpailuasiamies, kuluttajasiamies, kuluttajaneuvosto, Aikakauslehtien liitto, Autoalan Keskusliitto, Autotuoajat r.y., Kaupan Keskusvaliokunta, Keskuskauppakamari, Kuluttajaneuvontaliitto, Kuluttajat — Kon-

sumenterna r.y., Kulutusosuuskuntien Keskusliitto KK, Maataloustuottajain Keskusliitto, Sanomalehtien Liitto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Markkinointiliitto, Suomen Postimyynti- ja Suoramainontaliitto, Suomen Suoramyyntiliikkeiden Yhdistys, Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto STTK, Teollisuuden Keskusliitto sekä Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK.

Viranomaiset sekä palkansaaja- ja kuluttajajärjestöt suhtautuivat ehdotukseen yleensä myönteisesti. Osa näistä suhtautui kuitenkin kielteisesti kotimyyntin käsitteen rajaamiseen. Elinkeinoelämän järjestöt pitivät säännösten tarkistamista tarpeellisena. Eräät niistä tosin katsoivat, ettei kotimyyntin käsitteen ra-

jaaminen esitetyllä tavalla ole riittävää. Kotimyyntiasiakirjaa koskevien säännösten tarkistamiseen elinkeinoelämän järjestöt suhtautuivat kielteisesti.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Valtiolle uudistus aiheuttaa kustannuksia kotimyyntiasiakirjalomakkeiden painattamisesta. Kustannuksia vähentävät lomakkeiden myynnistä saatavat tulot. Elinkeino toiminnalle aiheutuvia kustannuksia nykyisten kotimyyntiasiakirjojen korvaamisesta uusilla ei voitane arvioida kovin merkittäviksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kuluttajansuojalain 6 luvun muuttamisesta

1 §. Koti- ja postimyyntin määritelmiä ehdotetaan tarkistettaviksi. Kotimyyntiä olisi edelleen pääsääntöisesti muualla kuin myyjän toimipaikassa tapahtuva tavarantoiminnan tarjoaminen ostajalle. Pääsäännöstä olisivat kuitenkin poikkeuksena sellaiset tapaukset, joissa ostaja ei joudu myyntitilanteeseen ennalta arvaamatta. Näin on säännöksen mukaan ensinnä silloin, kun tavaraa tarjotaan sellaisessa paikassa, jossa yleensä käydään kauppaa. Ostajan lähdettyä tällaiseen tilanteeseen hän ei ole myyjän taholta tulevan painostamisen tai muun vaikutuksen vuoksi vastaavassa suojan tarpeessa kuin kotonaan odottamatta tapahtuvassa myynnissä. Esimerkiksi messuilla taikka tavaratalosta tilapäisesti vuokratussa tilassa tapahtuvaa kaupankäyntiä ei enää 1 §:n perusteella pidettäisi kotimyyntinä, vaikka se tapahtuu muualla kuin myyjän toimipaikassa.

Toiseksi kotimyyntiä koskevia säännöksiä ei ehdotuksen mukaan sovellettaisi myöskään sellaiseen myyjän toimipaikan ulkopuoliseen myyntitilaisuuteen, johon myyjä ilmoittelulla kutsuu ostajia kaupantekoa varten. Ilmoittelusta on tällöin selvästi käytävä ilmi, että tilaisuudessa on tarkoitus harjoittaa myyntitoimintaa, jotta

kuluttajalla tilaisuuteen saapuessaan on ollut mahdollisuus saada tietää siellä tapahtuvasta kaupankäynnistä. Ilmoittelu voi tapahtua esimerkiksi julkisten tiedotusvälineiden avulla, kuluttajille toimitettavilla mainoslehtisillä tai seinäilmoituksilla. Jos myyntitarkoituksena salataan, soveltuvat kauppaan kotimyyntisäännökset. Lisäksi saattaa olla kysymys kuluttajansuojalain 2 luvun vastaisesta markkinoinnista.

Ehdotettu kotimyyntin käsitteen rajaaminen ei koskisi yksityisasunnossa tapahtuvaa kaupankäyntiä. Siten myyntitoimintaan esimerkiksi niin sanotuilla kotikutsuilla sovellettaisiin aina lain kotimyyntisäännöksiä, vaikka tilaisuudessa tapahtuvasta kaupankäynnistä olisikin ilmoitettu ostajalle etukäteen. Yksityisasunnossa tapahtuva kaupankäynti on tarpeen pysyttää kotimyyntisäännösten alaisena sen vuoksi, että ostajan mahdollisuus vapaaseen harkintaan on tällaisessa myyntitoiminnassa lähes aina rajoitetumpaa kuin esimerkiksi myyjän liikkeessä tapahtuvassa kaupankäynnissä.

Postimyyntin alaan ehdotettu uudistus ei aiheuta asiallista muutosta, vaan pyrkimyksenä on vain nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti täsmentää postimyyntin tunnusmerkistöä. Postimyyntille on säännöksen mukaan tunnusomaista ennen muuta se, että tavara tarjotaan ostajalle postin välityksellä tai muutoin hänelle

toimitettavalla esitteellä, luettelolla tai ilmoituksella. Tavarain tilaaminen perustuu tällä tavoin saatun tietoon.

2 §. Kotimyyntiasiakirjan olisi oltava joko kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistaman tai elinkeinohallituksen erikseen hyväksymän kaavan mukainen. Tämä merkitsee, että myyjän olisi vastaisuudessa käytettävä kotimyyntitoiminnassa aina viranomaisen vahvistaman kaavan mukaista asiakirjaa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaisi kotimyyntiasiakirjaa varten yleisen kaavan, jonka mukaista kotimyyntiasiakirjaa jokainen elinkeinonharjoittaja voisi käyttää. Kauppa- ja teollisuusministeriö voisi vahvistaa useammansisältöisiä asiakirjakaavoja erilaisia myyntitilanteita varten. Kaavat voitaisiin vahvistaa erikseen niitä tilanteita varten, jolloin ostajalla on ollut mahdollisuus tutustua tavarahan tai sen näytteeseen, ja toisaalta niitä tilanteita varten, jolloin tällaista mahdollisuutta ei ole ollut. Koska on ilmeistä, että edellä mainittua yleisen kaavan mukaista asiakirjaa ei voitaisi tarkoituksenmukaisesti käyttää kaikilla aloilla, olisi ehdotuksen mukaan mahdollista käyttää myös tästä kaavasta poikkeavaa asiakirjaa, jonka kaavan elinkeinohallitus hyväksyisi erikseen. Elinkeinhallitus voisi antaa tällaisen hyväksymisen myös usean saman alan elinkeinonharjoittajan yhteisestä hakemuksesta.

Nykyiseen verrattuna ehdotuksessa on lisäksi sellainen muutos, että ostajalle olisi kotimyyntiasiakirjassa annettava ohjeet peruuttamisoikeuden käyttämisestä varten.

Kotimyyntiasiakirjan viimeisen mahdollisen luovuttamisajankohdan säätäminen laissa liittyy osaltaan siihen, että asiakirjan luovuttamisvelvollisuuden tahallinen laiminlyönti ehdotetaan rangaistavaksi. Jotta luovuttamisvelvollisuuden täyttämistä olisi riittävän selkeät säännökset, ehdotuksessa on asetettu asiakirjan antamiselle määräaika. Asiakirja on ehdotuksen mukaan mahdollista luovuttaa heti kotimyyntitilanteessa tai sen jälkeen, mutta ennen kuin tavara luovutetaan ostajalle, taikka viimeistään silloin, kun ostaja vastaanottaa tavarahan. Jos asiakirjaa ei ole ajoissa annettu ostajalle, myyjä ei voi vedota tarjoukseen tai vastaukseen.

3 §. Peruuttamisaika ei nykyisen lain mukaan ala kulua ennen kuin ostaja on saanut kotimyyntiasiakirjan sekä tilaisuuden tutustua tavarahan. Tavarahan tutustumiseen ehdotetaan rinnastettavaksi tutustuminen näytteeseen. Tä-

mä merkitsee, että ostajalle ei tarvitse esitellä juuri samaa tavarakappaletta, jota hänen ostettavakseen tarjotaan. Ostajan tutustuttavaksi voidaan myös antaa toinen vastaavanlainen tavara. Esimerkiksi myydessä vielä keskeneräistä tietosanakirjasarjaa voidaan näytteenä käyttää kirjasarjan jo ilmestyneitä osia. Sen sijaan kansi- tai sivunäyte taikka tavaraa koskeva esite ei ole riittävä.

Pykälän 2 momentin säännös peruuttamisaajan laskemisesta ehdotetaan muutettavaksi samansisältöiseksi kuin säännökset määräajoista tuomioistuin- ja viranomaismenettelyssä yleensä ovat.

5 §. Ostajan peruuttaessa kotimyyntissä kaupan myyjällä on velvollisuus noutaa tavara. Toisinaan ostaja peruuttaessaan kaupan huolehtii kuitenkin itse tavarahan palauttamisesta esimerkiksi postitse tai viemällä sen myyjälle. Ostajan huolehtiessa omatoimisesti tavarahan palauttamisesta myyjältä säästävät tavarahan noutamiskulut. Sen vuoksi ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan myyjän on korvattava ostajalle tavarahan palauttamisesta aiheutuneet kulut saatuaan tavarahan takaisin.

8 §. Säännökseen ehdotetaan muutoksia, jotta vältettäisiin myyjälle aiheutuvien haitta-seuraamusten kasaantuminen. Viivästyskoron suorittamisesta kauppahinnan palauttamisen laiminlyönnin seurauksena luovuttaisiin. Sen sijaan viivästystapauksessa perittäisiin edelleen yksi kymmenesosa kauppahinnasta. Tästäkin seuraamuksesta ehdotetaan kohtuussyistä luovuttavaksi silloin, kun ostaja 5 §:n 2 momentin perusteella saa tavarahan vastikkeetta.

Luvun 5 ja 6 §:ssä säädetyn kauppahinnan palauttamisvelvollisuuden alkamisajankohdasta ehdotetaan selvennettäväksi siten, että velvollisuus alkaa peruuttamisilmoituksen saapumisesta myyjälle. Muun selvityksen puuttuessa ilmoituksen katsotaan 2 momentin mukaan saapuneen myyjälle seitsemäntenä päivänä sen lähettämistä. Tämä vastaisi tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66) 22 §:ssä säädettyä tiedoksisaantiajankohdan laskemista-paa. Lähettämisaajankohdan selvittäminen on ostajan asia.

Kauppahinnan palauttamisaika ehdotetaan pidennettäväksi 30 päivään nykyisestä 14 päivästä. Nykyinen kauppahinnan palautusaika on osoittautunut lyhyeksi elinkeinonharjoittajien maksutoiminnan kannalta.

10 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta pitää kotimyyntiasiakirjan laatimiseen käytettäviä kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistaman kaavan mukaisia lomakkeita maksusta yleisön saatavana. Kotimyyntiasiakirja voidaan luonnollisesti laatia muutoinkin kuin lomakkeelle, kunhan se vain tehdään 2 §:ssä mainitun kaavan mukaisesti. Elinkeinonharjoittajat voivat myös valmistaa tai valmistuttaa kaavan mukaisia lomakkeita itse.

11 §. Tahallinen kotimyyntiasiakirjan luovuttamatta jättäminen ehdotetaan rangaistavaksi. Rangaistusseuraamus tulee kysymykseen, jos asiakirjaa ei ole luovutettu lainkaan, jos luovutettu asiakirja ei ole 2 §:ssä mainitun kaavan mukainen tai jos asiakirjaa ei ole luovutettu ostajalle viimeistään silloin, kun ostaja vastaanotti tavarat tai ensimmäisen tavaraerän. Tahallisuutena asiakirjan luovuttamatta jättämistä voidaan pitää esimerkiksi silloin, kun kuluttajansuojaviranomainen tai tuomioistuimen jo on todennut harjoitetun kaupankäynnin kotimyyntiksi tai se on muutoin kiistatonta ja myyjä silti jättää kotimyyntiasiakirjan luovuttamatta.

12 §. Tämän luvun säännöksiä ei sovelletaisi sanoma- tai aikakauslehden tilauksen jatkamiseen. Koti- ja postimyyntisäännösten soveltamisesta poikkeaminen edellyttäisi siten, että ostajalle on välittömästi ennen tilauksen jatkamista tilaussopimuksen perusteella tullut sama sanoma- tai aikakauslehti. Tilauksen jatkamisesta ei siten olisi kysymys, jos lehti on tullut ostajalle tilaamatta tai, vaikka ostaja olisi lehden aikaisemmin tilannutkin, jos tilaus on ollut keskeytyksissä.

Näitä tapauksia varten, joihin tämän luvun säännökset eivät soveltuisi, ehdotetaan, että lehtitilauksen koti- tai postimyyntissä uudistaneelle ostajalle varattaisiin laissa oikeus milloin tahansa pidennetyn sopimuksen voimassaolokana irtisanoo sopimus päättymään heti. Irtisanomisilmoitus, joka voidaan tehdä myös ennen pidennetyn sopimuksen voimaantuloa, oli-

si annettava aina kirjallisena. Epäselvyyksien välttämiseksi ilmoitus olisi tarkoituksenmukaisinta toimittaa, vaikka ehdotetussa säännöksessä ei sitä edellytetä, todisteellisesti esimerkiksi kirjatulla kirjeellä.

Kun myyjä on saanut ilmoituksen tilauksen irtisanomisesta, hänen on 30 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta palautettava ostajalle se osa mahdollisesti saamastaan kaupahinnasta, joka vastaa ostajalle toimittamatta jääviä lehtiä. Jos esimerkiksi ostaja on maksanut vähintään kuukausittain ilmestyvän lehden kokovuositilauksen hinnan ja irtisanoo sopimuksen kuukauden kuluttua sen alkamisesta, on myyjän palautettava 11/12 hinnasta.

Ellei kyseistä hinnan osaa ole palautettu säädetyn 30 päivän kuluessa, on myyjä velvollinen suorittamaan sopimussakonluonteisena hyvityksenä lisäksi kymmenesosan koko maksetusta tilaushinnasta, esimerkiksi kymmenesosan koko vuosikerran hinnasta.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983. Sitä on tarkoitus soveltaa mainittuna päivänä tai sen jälkeen tapahtuvaan kulutustavaran koti- ja postimyyntiin.

Jotta ehdotettuja säännöksiä voitaisiin soveltaa 1 päivästä tammikuuta 1983, kauppa- ja teollisuusministeriön olisi vahvistettava kotimyyntiasiakirjan kaava sitä ennen ja huolehdittava siitä, että sanotun kaavan mukaisia lomakkeita on maksusta yleisön saatavana. Voimaantuloajankohdtaan mennessä myös elinkeinonharjoittajilla on mahdollisuus varautua uusien lomakkeiden käyttämiseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuluttajansuojalain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 6 luvun
 1 §:n 1 momentti sekä 2, 3 ja 8 § sekä
lisätään sanotun 6 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy
 3 momentiksi, 5 §:ään uusi 3 momentti sekä lukuun uusi 10, 11 ja 12 § seuraavasti:

6 luku

Kulutustavaran koti- ja postimyynti

1 §

Ostajalla on koti- ja postimyyntissä oikeus
 3 ja 6 §:ssä säädettyssä ajassa peruuttaa tavaran
 ostamista tarkoittava tarjouksensa tai myyjän
 tarjoukseen antamansa hyväksyvä vastaus.

Kotimyyntillä tarkoitetaan tavaran tarjoa-
 mista ostajalle puhelimitse tai henkilökohtai-
 sesti muualla kuin myyjän toimipaikassa. Koti-
 myyntinä ei tätä lakia sovellettaessa kuitenkaan
 pidetä tavaran tarjoamista sellaisessa paikassa,
 jossa yleensä käydään kauppaa, tai paikassa,
 jonne myyjä ilmoittelulla kutsuu ostajia kau-
 pantekoa varten ja joka ei ole yksityisasunto.
Postimyyntillä tarkoitetaan tavaran tarjoamista
 tilattavaksi ostajalle toimitettavan esitteen, luet-
 telon tai ilmoituksen perusteella.

2 §

Myyjän tai tämän asiamiehen on kotimyynti-
 nissä luovutettava ostajalle erityinen asiakirja
 (*kotimyyntiasiakirja*), josta käyvät ilmi myyjän
 nimi ja osoite, tavara sekä kauppahinta ja
 muut sopimusehdot ja jossa on maininta osta-
 jalle 1—5 §:n mukaan kuuluvista oikeuksista
 sekä ohjeet niiden käyttämistä varten. Koti-
 myyntiasiakirjan on oltava kauppa- ja teolli-
 suusministeriön vahvistaman tai elinkeinohalli-
 tuksen elinkeinonharjoittajan hakemuksesta
 erikseen hyväksymän kaavan mukainen. Asia-
 kirja on luovutettava ostajalle viimeistään sil-
 loin, kun ostaja vastaanottaa tavaran tai ensim-
 mäisen tavaraerän.

Ellei kotimyyntiasiakirjaa ole luovutettu
 asianmukaisesti ostajalle, myyjä ei voi vedota
 ostajan tarjoukseen tai vastaukseen.

3 §

Kotimyyntissä peruuttamisesta on myyjälle
 lähetettävä kirjallinen ilmoitus seitsemän päivän

kuluessa kotimyyntiasiakirjan vastaanottamisesta.
 Jollei ostajalla tarjousta tehdessään tai vastau-
 sta antaessaan ole ollut tilaisuutta tutustua
 tavaraan tai sen näytteeseen, peruuttamisen
 määräaika on laskettava siitä, kun hän vastaan-
 otti tavaran tai ensimmäisen tavaraerän.

Määräaika laskettaessa ei oteta lukuun sitä
 päivää, jona asiakirja tai tavara otettiin vastaan.
 Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä,
 itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannu-
 ssaatto taikka arkilauantai, saa peruuttami-
 nen tapahtua ensimmäisenä arkipäivänä sen
 jälkeen.

5 §

Jos ostaja peruuttaessaan kaupan on palaut-
 tanut tavaran myyjälle, tämän on korvattava
 ostajalle palauttamisesta aiheutuneet kulut.

8 §

Jos kauppahinnan palauttamiseen 5 tai 6 §:n
 säännösten mukaan velvollinen myyjä ei ole
 30 päivän kuluessa peruuttamisilmoituksen
 saapumisesta palauttanut, mitä kauppahinnasta
 on maksettu, hänen on lisäksi suoritettava ost-
 ajalle kymmenesosa tavaran kauppahinnasta.
 Tätä velvollisuutta myyjällä ei kuitenkaan ole,
 jos ostaja 5 §:n 2 momentin nojalla saa ta-
 varan vastikkeetta. Myyjä ei ole velvollinen
 suorittamaan viivästyskorkoa palautettavalle
 kauppahinnalle.

Jollei peruuttamisilmoituksen saapumisen
 ajankohdasta voida esittää muuta selvitystä,
 ilmoituksen katsotaan saapuneen myyjälle seit-
 semäntenä päivänä sen lähettämisestä.

10 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön on huoleh-
 dittava siitä, että ministeriön 2 §:n nojalla
 vahvistaman kaavan mukaisia lomakkeita on
 kohtuullisesta maksusta yleisön saatavana. Lo-
 makkeista tulee käydä ilmi, että ne ovat sano-
 tun kaavan mukaisia.

11 §

Joka tahallaan jättää luovuttamatta kotimyyntiasiakirjan 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on tuomittava *kotimyyntirikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

12 §

Mitä edellä tässä luvussa on säädetty, ei sovelleta sanoma- tai aikakauslehden tilauksen jatkamista koskevaan sopimukseen. Jos tilausta on jatkettu, ostajalla on oikeus sopimuksen voimassaoloaikana irtisanoa sopimus heti päättyväksi. Irtisanomista koskeva ilmoitus on tehtävä kirjallisesti.

Myyjän on 30 päivän kuluessa 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen saatuaan palautettava ostajalle se osa tilaushinnasta, joka kohdistuu irtisanomisen jälkeiseen aikaan. Jos myyjä laiminlyö hinnan palauttamisen säädettyssä ajassa, hänen on lisäksi suoritettava ostajalle kymmenesosa maksetusta tilaushinnasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Lakia sovelletaan voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tapahtuvaan kulutustavaran koti- ja postimyyntiin.

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 1982

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

Laki

kuluttajansuojalain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 6 luvun 1 §:n 1 momentti sekä 2, 3 ja 8 § sekä *lisätään* sanotun 6 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 5 §:ään uusi 3 momentti sekä lukuun uusi 10, 11 ja 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku.

6 luku

Kulutustavaran koti- ja postimyynti.

Kulutustavaran koti- ja postimyynti

1 §.

Ostajalla on oikeus *jäljempänä* 3 ja 6 §:ssä säädettyssä ajassa peruuttaa tavaran ostamista tarkoittava tarjouksensa tai myyjän tarjoukseen antamansa hyväksyvä vastaus, *joka perustuu tavaran tarjoamiseen ostajalle puhelimitse tai henkilökohtaisesti muualla kuin myyjän toimipaikassa (kotimyynti) taikka postitse (postimyynti).*

1 §

Ostajalla on *koti- ja postimyyntissä* oikeus 3 ja 6 §:ssä säädettyssä ajassa peruuttaa tavaran ostamista tarkoittava tarjouksensa tai myyjän tarjoukseen antamansa hyväksyvä vastaus.

Kotimyyntillä tarkoitetaan tavaran tarjoamista ostajalle puhelimitse tai henkilökohtaisesti muualla kuin myyjän toimipaikassa. Kotimyyntinä ei tätä lakia sovellettaessa kuitenkaan pidetä tavaran tarjoamista sellaisessa paikassa, jossa yleensä käydään kauppaa, tai paikassa, jonne myyjä ilmoittelulla kutsuu ostajia kaupantekoa varten ja joka ei ole yksityisasunto. Postimyyntillä tarkoitetaan tavaran tarjoamista tilattavaksi ostajalle toimitettavan esitteen, luetelon tai ilmoituksen perusteella.

2 §.

Myyjän tai tämän asiamiehen on kotimyyntissä luovutettava ostajalle erityinen asiakirja, josta käyvät ilmi myyjän nimi ja osoite, tavara sekä kauppahinta ja muut sopimusehdot ja jossa on maininta ostajalle 1—5 §:n mukaan kuuluvista oikeuksista.

2 §

Myyjän tai tämän asiamiehen on kotimyyntissä luovutettava ostajalle erityinen asiakirja (*kotimyyntiasiakirja*), josta käyvät ilmi myyjän nimi ja osoite, tavara sekä kauppahinta ja muut sopimusehdot ja jossa on maininta ostajalle 1—5 §:n mukaan kuuluvista oikeuksista sekä *objekt* niiden käyttämisestä varten. Kotimyyntiasiakirjan on oltava kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistaman tai elinkeinohallituksen elinkeinonharjoittajan hake-
muksesta erikseen hyväksymän kaavan mukainen. Asiakirja on luovutettava ostajalle viimeistään silloin, kun ostaja vastaanottaa tavar-
an tai ensimmäisen tavarakerän.

Voimassa oleva laki

Ellei 1 momentissa tarkoitettua asiakirjaa ole luovutettu ostajalle, myyjä ei voi vedota ostajan tarjoukseen tai vastaukseen.

3 §.

Kotimyynnissä peruuttamisesta on myyjälle lähetettävä kirjallinen ilmoitus seitsemän päivän kuluessa 2 §:ssä tarkoitettun asiakirjan vastaanottamisesta. Jollei ostajalla tarjousta tehdessään tai vastausta antaessaan ole ollut tilaisuutta tutustua tavaraan, peruuttamisen määräaika on laskettava siitä, kun hän vastaanotti tavarat tai ensimmäisen tavarakerän.

Määräaikaa laskettaessa ei oteta lukuun sitä päivää, jona asiakirja tai tavara otettiin vastaan.

Ehdotus

Ellei *kotimyyntiasiakirjaa* ole luovutettu *asianmukaisesti* ostajalle, myyjä ei voi vedota ostajan tarjoukseen tai vastaukseen.

3 §

Kotimyynnissä peruuttamisesta on myyjälle lähetettävä kirjallinen ilmoitus seitsemän päivän kuluessa *kotimyyntiasiakirjan* vastaanottamisesta. Jollei ostajalla tarjousta tehdessään tai vastausta antaessaan ole ollut tilaisuutta tutustua tavaraan *tai sen näytteeseen*, peruuttamisen määräaika on laskettava siitä, kun hän vastaanotti tavarat tai ensimmäisen tavarakerän.

Määräaikaa laskettaessa ei oteta lukuun sitä päivää, jona asiakirja tai tavara otettiin vastaan. *Jos määrääjän viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa peruuttaminen tapahtua ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.*

5 §

Jos ostaja peruuttaessaan kaupan on palauttanut tavarat myyjälle, tämän on korvattava ostajalle palauttamisesta aiheutuneet kulut.

8 §.

Myyjän, joka laiminlyö 5 tai 6 §:n mukaisen velvollisuutensa kauppahinnan palauttamiseen, on, jos kauppahintaa ei ole palautettu neljän toista päivän kuluttua, viivästyskoron lisäksi suoritettava ostajalle kymmenesosa tavarat kauppahinnasta.

8 §

Jos kauppahinnan palauttamiseen 5 tai 6 §:n säännösten mukaan velvollinen myyjä ei ole 30 päivän kuluessa peruuttamisilmoituksen saapumisesta palauttanut, mitä kauppahinnasta on maksettu, hänen on lisäksi suoritettava ostajalle kymmenesosa tavarat kauppahinnasta. Tätä velvollisuutta myyjällä ei kuitenkaan ole, jos ostaja 5 §:n 2 momentin nojalla saa tavarat vastikkeetta. Myyjä ei ole velvollinen suorittamaan viivästyskorkoa palautettavalle kauppahinnalle.

Jollei peruuttamisilmoituksen saapumisen ajankohdasta voida esittää muuta selvitystä, ilmoituksen katsotaan saapuneen myyjälle seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä.

10 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön on huolehdittava siitä, että ministeriön 2 §:n nojalla vahvistaman kaavan mukaisia lomakkeita on kohtuullisesta maksusta yleisön saatavana. Lomakkeista tulee käydä ilmi, että ne ovat sanottu kaavan mukaisia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Joka taballaan jättää luovuttamatta kotimyyntiasiakirjan 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on tuomittava kotimyyntirikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

12 §

Mitä edellä tässä luvussa on säädetty, ei sovelleta sanoma- tai aikakauslehden tilauksen jatkamista koskevaan sopimukseen. Jos tilausta on jatkettu, ostajalla on oikeus sopimuksen voimassaoloaikana irtisanoa sopimus heti päättyväksi. Irtisanomista koskeva ilmoitus on tehtävä kirjallisesti.

Myyjän on 30 päivän kuluessa 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen saatuaan palautettava ostajalle se osa tilaushinnasta, joka kohdistuu irtisanomisen jälkeiseen aikaan. Jos myyjä laiminlyö hinnan palauttamisen säädettyssä ajassa, hänen on lisäksi suoritettava ostajalle kymmenesosa maksetusta tilaushinnasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Lakia sovelletaan voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tapahtuvaan kulutustavaran koti- ja postimyyntiin.
